

คลายข้อสงสัย วัคซีนป้องกันโรคโควิด-19

ศูนย์ : ศูนย์อายุรกรรม

เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ถือเป็นภาวะฉุกเฉินของโลก การฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 สามารถลดความรุนแรงของอาการป่วยและลดการเสียชีวิตได้ ซึ่งหลายคนยังมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการฉีดวัคซีนตัวนี้ เราไปคลายข้อสงสัยเหล่านั้นกัน

Q: เพราะเหตุใดต้องฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19

การฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 สามารถลดการแพร่ระบาด ลดความรุนแรงของอาการป่วย และลดการเสียชีวิตได้ เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ถือเป็นภาวะฉุกเฉินของโลก

จำนวนผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั่วโลกกว่าร้อยล้านคน มีผู้เสียชีวิตมากกว่า 2 ล้านคน

Q: วัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 ต้องฉีดกี่ครั้ง

- วัคซีนโควิดซิโนแวค ใช้ในผู้อายุ 18-59 ปี ฉีดจำนวน 2 ครั้ง (2 โดส) ฉีดสองครั้งห่างกัน 21 วัน (2-4 สัปดาห์)
- วัคซีนโควิดแอสตราเซเนกา (AstraZeneca) ฉีด 2 เข็มห่างกัน 16 สัปดาห์
- วัคซีนโควิดโมเดอร์นา (Moderna) ฉีด 2 เข็ม โดยเข็มที่ 2 ห่างจากเข็มแรก 28 วัน

ฉีดวัคซีนเข็มที่ 1 และเข็มที่ 2 คนละชนิดได้หรือไม่

แนะนำให้ฉีดวัคซีนชนิดเดียวกัน

เพราะปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลในด้านประสิทธิภาพและความปลอดภัยของการได้รับวัคซีนป้องกัน โรคโควิด-19 ต่างชนิดกันระหว่างเข็มที่ 1 และ เข็มที่ 2 เพื่อให้มั่นใจในประสิทธิภาพและความปลอดภัยสูงสุด

ในกรณีที่มีอาการแพ้ชนิดรุนแรงของเข็มที่ 1 ให้ปรึกษาแพทย์เพื่อพิจารณาวัคซีนชนิดอื่นต่อไป

Q: ฉีดพร้อมวัคซีนอื่นได้หรือไม่

แนะนำให้ฉีดห่างจากตัวอื่น 4 สัปดาห์ เนื่องจากยังเป็นวัคซีนใหม่

ถ้าฉีดพร้อมกับวัคซีนตัวอื่นหากมีอาการข้างเคียงจะไม่ทราบว่าเกิดจากวัคซีนใด

Q: อายุต่ำกว่า 18 ปี ฉีดวัคซีนโควิด-19 หรือไม่

ปัจจุบันวัคซีนที่มี ได้รับการรับรองใช้ในผู้อายุ 18 ปีขึ้นไป

Q: หญิงตั้งครรภ์และให้นมบุตร สามารถฉีดได้ไหม

เนื่องจากเป็นวัคซีนใหม่ จึงยังไม่มีข้อมูลในหญิงตั้งครรภ์ไม่มาก หลักการทั่วไปทางการให้วัคซีน เช่น วัคซีนเชื้อตาย สามารถให้ในหญิงตั้งครรภ์ได้ โดยเฉพาะในไตรมาส 2 และ 3 เช่น วัคซีนไขหวัดใหญ่ วัคซีนคอตีบ ไอกรน บาดทะยัก การให้วัคซีนส่วนใหญ่จะแนะนำให้วัคซีนที่เป็นเชื้อตาย เช่น Sinovac (ตามทฤษฎีน่าจะให้ได้ แต่ยังไม่ข้อมูลในหญิงตั้งครรภ์) ที่มีข้อมูลในสตรีตั้งครรภ์บาง คือ วัคซีนในกลุ่ม mRNA (Pfizer, Moderna)

สำหรับหญิงให้นมบุตร สามารถฉีดได้ เพราะ ไม่ได้ถือเป็นข้อห้ามที่จะให้วัคซีน และเมื่อได้รับวัคซีนแล้วก็ไม่ต้องงดนมมารดาแต่อย่างใด

Q: ผู้หญิงวางแผนที่จะตั้งครรภ์ สามารถฉีดได้ไหม

วัคซีนนี้ไม่มีข้อห้าม และไม่มีผลจำเป็นที่จะต้องตรวจว่ากำลังตั้งครรภ์หรือเริ่มจะตั้งครรภ์ แต่เมื่อทราบว่าตั้งครรภ์หลังฉีดวัคซีนเข็ม 1 ไปแล้ว ก็ให้เลื่อนการฉีดเข็ม 2 ออกไป ไปฉีดหลังการตั้งครรภ์ หรือฉีดวัคซีนนั้นต่อไปในไตรมาส 2 หรือ 3 หรือ ฉีดวัคซีนให้ครบก่อนแล้วคุมกำเนิดอย่างน้อย 1 เดือนหลังฉีดเข็มสุดท้าย

Q: หญิงตั้งครรภ์และให้นมบุตรสามารถฉีดได้ไหม

วัคซีนนี้ไม่มีข้อห้าม และไม่มีผลจำเป็นที่จะต้องตรวจว่ากำลังตั้งครรภ์หรือเริ่มจะตั้งครรภ์ แต่เมื่อทราบว่าตั้งครรภ์หลังฉีดวัคซีนเข็ม 1 ไปแล้ว ก็ให้เลื่อนการฉีดเข็ม 2 ออกไป ไปฉีดหลังการตั้งครรภ์ หรือฉีดวัคซีนนั้นต่อไปในไตรมาส 2 หรือ 3 หรือ ฉีดวัคซีนให้ครบก่อนแล้วคุมกำเนิดอย่างน้อย 1 เดือนหลังฉีดเข็มสุดท้าย

Q: เตรียมตัวอย่างไรก่อนมาฉีดวัคซีนหากมีโรคประจำตัวที่อาการยังไม่คงที่ ไม่สามารถควบคุมอาการของโรคได้ เช่น เจ็บแน่นหน้าอก หอบเหนื่อย ใจสั่น

แนะนำให้ปรึกษาแพทย์ประจำตัวก่อน และออกไปรับรองแพทย์ว่าสามารถรับวัคซีนได้

กรณีที่เป็นความดันโลหิตสูง ควรกินยาลดความดันโลหิตที่ใช้ประจำก่อนมาฉีดวัคซีน หากความดันโลหิตสูงกว่า 160/100 มิลลิเมตรปรอท และไม่มีอาการผิดปกติ ให้นั่งพักประมาณ 15-30 นาที (หรือกินยา หากไม่ได้กินยาเดิมมา) แล้ววัดซ้ำ ถาลดลงให้ฉีดได้ หากไม่ลดลงแนะนำให้รักษาควบคุมความดันโลหิตให้ดีขึ้นก่อนรับวัคซีน

หากตรวจพบชีพจรสูงมากกว่า 120 ครั้งต่อนาที ให้นั่งพักประมาณ 15-30 นาทีและวัดซ้ำ ถาลดลงให้ฉีดวัคซีนได้

Q: หากได้รับการถ่ายเลือด พลาสมา ผลิตภัณฑ์จากเลือด ส่วนประกอบของเลือด อิมมูโนโกลบูลิน ยาต้านไวรัส หรือ แอนติบอดีสำหรับการรักษาโควิด-19 ภายใน 90 วันที่ผ่านมา ฉีดได้ไหม

แนะนำให้ฉีดวัคซีนโควิดหลังได้รับอย่างน้อย 3 เดือน

Q: ผู้ที่มีภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่อง หรือ ได้รับยากดภูมิคุ้มกันอยู่ฉีดได้ไหม

เนื่องจากระยะเวลาที่เหมาะสมในการรับวัคซีน ขึ้นกับชนิดและขนาดยากดภูมิคุ้มกันที่กินอยู่ รวมถึงผู้ป่วยมะเร็งที่ได้ยาเคมีบำบัด ผู้ป่วยปลูกถ่ายไขกระดูกหรือปลูกถ่ายอวัยวะ แนะนำให้ปรึกษาแพทย์ประจำตัวเพื่อพิจารณาและขอใบรับรองแพทย์รับรองว่าสามารถรับวัคซีนได้

Q: หากมีอาการเกี่ยวกับสมอง หรือ โรคระบบประสาทอื่นๆ สามารถฉีดได้ไหม

หากอาการของโรคประจำตัวไม่คงที่ แนะนำปรึกษาแพทย์ประจำตัวก่อนรับวัคซีน โดยก่อนรับวัคซีนควรมีอาการทางระบบประสาทคงที่หรือไม่อยู่ในภาวะอันตรายต่อชีวิตอย่างน้อย 4 สัปดาห์

Q: เป็นผู้มีภาวะเลือดออกง่ายหรือหยุดยาก เกิดเลือดต่ำ การแข็งตัวของเลือดผิดปกติหรือ ได้รับยาต้านการแข็งตัวของเลือดสามารถฉีดได้ไหม

ผู้ที่กินยาต้านเกล็ดเลือด เช่น aspirin clopidogrel prasugrel กลุ่ม DOAC หรือกินยาต้านการแข็งตัวของเลือด warfarin ถ้าระดับเวลาที่เลือดเริ่มแข็งตัว (INR) น้อยกว่า 3 ให้ฉีดวัคซีนได้ ไซเข็มขนาดเล็ก แนะนำกดยานหลังฉีด ไม่คลึงกลามเนื้อ

ส่วนผู้ที่มิเกิดเลือดต่ำ หรือกินยาต้านการแข็งตัวของเลือด warfarin แต่ไม่ทราบค่า INR แนะนำปรึกษาแพทย์ประจำตัวและออกใบรับรองแพทย์รับรองว่าสามารถรับวัคซีนได้ หรือ พิจารณาให้ฉีดได้

Q: มีอาการเจ็บป่วยเฉียบพลัน หรือ นอนรักษาตัวและออกจากโรงพยาบาลไม่เกิน 14 วัน ฉีดได้ไหม

ให้เลื่อนการฉีดวัคซีนออกไปก่อน จนอาการหายดี

Q: กำลังมีอาการป่วยเช่น มีไข้ หนาวสั่น หายใจลำบาก อ่อนเพลียกล้ามเนื้อ เป็นต้น ฉีดได้ไหม

หากมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโควิด-19 แนะนำให้รับการตรวจวินิจฉัย ให้เลื่อนการฉีดวัคซีนออกไปก่อน จนทราบผลวินิจฉัย หรือ อาการหายดี ยกเว้นเป็นหวัดเล็กน้อยไม่มีไข้ สามารถรับวัคซีนได้

Q: หากเคยติดเชื้อโควิด-19 มาแล้ว 3 เดือน ฉีดได้หรือไม่

ผู้ที่เคยติดเชื้อโควิด-19 มาแล้ว ถึงแม้จะมีการสร้างภูมิคุ้มกันต่อเชื้อ แต่พบว่ามีระดับภูมิคุ้มกันมีการลดระดับลงอย่างรวดเร็วจึงสามารถติดเชื้อซ้ำได้อีก แนะนำให้ผู้ที่เคยติดเชื้อโควิด-19 มาแล้ว ฉีดวัคซีนหลังหายจากอาการป่วย ตรวจไม่พบเชื้อแล้วและพ้นระยะกักตัว 14 วัน ประมาณ 3 เดือน ทั้งนี้แนะนำให้ปรึกษาแพทย์ก่อนฉีดวัคซีน

Q: มีข้อจำกัดการฉีดวัคซีนในผู้ป่วยกลุ่มโรคอะไรหรือไม่

- ผู้ป่วยมะเร็งทุกคน ไม่ว่าจะเพิ่งเป็น กำลังรักษา หรือหายแล้ว ควรได้รับวัคซีน
- มะเร็งที่ไม่ใช่ระบบเลือด เช่น มะเร็งเต้านม มะเร็งปอด มะเร็งลำไส้ เป็นต้น มีข้อปฏิบัติแตกต่างกันใน 4 กรณีดังนี้
 - ผู้ป่วยโรคมะเร็งที่อยู่ระหว่างการติดตาม ไม่ได้รับยาต้านมะเร็งใดๆ : แนะนำรับวัคซีนได้เลย แต่ควรปรึกษาแพทย์ผู้รักษาก่อน
 - ผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการรักษาในปัจจุบันด้วยยามุ่งเป้า ยาฮอร์โมนหรือภูมิคุ้มกันบำบัด : แนะนำรับวัคซีนได้เลย แต่ควรปรึกษาแพทย์ผู้รักษาก่อน
 - ผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัด : ควรพิจารณารับวัคซีน แต่ควรปรึกษาแพทย์ผู้รักษาเพื่อพิจารณาระยะเวลาที่เหมาะสม
 - กรณีผู้ป่วยโรคมะเร็งที่กำลังจะได้รับการผ่าตัด : ควรพิจารณารับวัคซีน แต่ควรปรึกษาแพทย์ผู้รักษาเพื่อพิจารณาระยะเวลาที่เหมาะสม
- ผู้ป่วยมะเร็งระบบเลือดที่ได้รับการรักษาด้วยการปลูกถ่ายไขกระดูก : ควรฉีดหลังจากรักษาครบ 3 เดือนไปแล้ว ควรปรึกษาแพทย์ผู้รักษาทุกครั้ง
- หากกำลังได้รับยาเคมีบำบัดหรือยามุ่งเป้าหรือยาภูมิคุ้มกันบำบัด ควรฉีดช่วงไหน มีข้อปฏิบัติแตกต่างกันใน 2 กรณี ดังนี้
 - กรณีผู้ป่วยที่ได้รับยามุ่งเป้าหรือภูมิคุ้มกันบำบัด จะฉีดวันเดียวกับที่ใหยามุ่งเป้าหรือยาภูมิคุ้มกันบำบัดหรือวันไหนก็ได้ ดังนั้น จึงควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้งก่อนเข้ารับการฉีดวัคซีน
 - กรณีผู้ป่วยที่ได้รับยาเคมีบำบัด ควรพิจารณาวัคซีน แต่มีโอกาสที่ประสิทธิภาพวัคซีนอาจลดลง ควรปรึกษาแพทย์ผู้รักษาเพื่อพิจารณาเวลารับวัคซีนตามความเหมาะสม ดังนั้น จึงควรปรึกษาแพทย์ทุกครั้งก่อนเข้ารับการฉีดวัคซีน

Q: ผู้ป่วยกลุ่มโรคหัวใจและหลอดเลือดมีข้อจำกัดการฉีดวัคซีนอย่างไร

ผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือด สามารถรับวัคซีนได้ แต่มีข้อควรระวัง ดังนี้

- กรณีผู้ป่วยมีอาการหัวใจกำเริบเฉียบพลันที่อาการยังไม่คงที่และอาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต ให้รอจนกว่าอาการดีขึ้นและคงที่ ควรปรึกษาแพทย์ประจำตัว และขอใบรับรองแพทย์ว่าสามารถฉีดวัคซีนได้
- กรณีผู้ป่วยมีความดันโลหิตสูงชนิดรุนแรงสูงกว่า 160/100 มิลลิเมตรปรอท

ควรควบคุมความดันโลหิตให้ดีก่อนรับวัคซีน

- หากมีประทุพยานยาละลายลิ่มเลือดควรแจ้งเจ้าหน้าที่ เพื่อพิจารณาเพิ่มข้อควรระวัง

Q: เป็นโรคปอดอุดกั้น โรคหอบหืดที่ควบคุมได้ไม่ดี สามารถฉีดวัคซีนได้ไหม

สามารถฉีดได้หากไม่มีอาการ แต่มีอาการ ควรฉีดหลังอาการกำเริบ 2-4 สัปดาห์

Q: เป็นโรคไตวายเรื้อรังฉีดได้ไหม

เป็นโรคไตวายเรื้อรัง รวมทั้งผู้ที่ได้รับการฟอกเลือด ล้างไตทางช่องท้อง หรือปลูกถ่ายไต วัคซีนได้ แต่ในกรณีที่กินยากดภูมิกันขนาดสูง ให้ปรึกษาแพทย์ที่ดูแลก่อน

Q: โรคเบาหวาน และโรคอ้วน มีข้อจำกัดในการฉีดไหม

ผู้ที่เป็นโรคเบาหวาน และโรคอ้วน สามารถฉีดได้ แต่ในรายที่เป็นเบาหวานที่ขาดยา หรือควบคุมระดับน้ำตาลได้ไม่ดี และเบาหวานชนิดที่ 1 ที่ต้องฉีดอินซูลิน ให้ปรึกษาแพทย์ก่อนรับวัคซีน

Q: มีความจำเป็นต้องตรวจภูมิต้านทานก่อนและหลังวัคซีนหรือไม่

ไม่มีความจำเป็นต้องตรวจ จะตรวจเฉพาะเมื่อนำข้อมูลไปใช้สำหรับการศึกษาวิจัยเท่านั้น

Q: ฉีดแล้วทำให้เป็นโรคโควิด? หรือโรคอะไร เบาลงไหม หรือทำให้เป็นโรคแรงขึ้นไหม

จากการศึกษาพบว่า จะช่วยป้องกันให้เป็นโรคแบบไม่รุนแรงได้ และป้องกันโรคแบบรุนแรงทั้งหมด ไม่มีหลักฐานสนับสนุนว่าถ้าเป็นโรคจะทำให้เป็นโรครุนแรงมากขึ้น

Q: เมื่อฉีดแล้วจะเป็นโรคโควิด-19 ได้หรือไม่

ยังมีโอกาสป่วยได้ เนื่องจากวัคซีนป้องกันไม่ได้ 100% แต่หลังฉีดวัคซีน ถ้าเป็นโรคส่วนใหญ่อาการจะน้อยลง ลดอัตราการเสียชีวิต ลดความรุนแรงที่จะเข้าโรงพยาบาล นอน ICU

Q: มีผลข้างเคียงหลังจากฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 หรือไม่

เป็นเรื่องปกติที่จะมีผลข้างเคียง โดยผลข้างเคียงที่พบบ่อย เช่น อ่อนเพลีย ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อ ปวดข้อ ปวดแขนบริเวณที่ได้รับการฉีด คลื่นไส้ อาเจียน แขนงอก และมีไข้ หนาวสั่น มีผื่นลมพิษ ท้องเสีย ส่วนผลข้างเคียงรุนแรงนั้นพบน้อยมาก เช่น การแพ้ชนิดรุนแรง เป็นต้น หากอาการไม่หายให้ติดต่อ HOT LINE 1669 กระทรวงสาธารณสุขทันที ห้ามฉีดในผู้แพ้รุนแรงจากการฉีดครั้งก่อนหรือแพ้ส่วนประกอบวัคซีน ผู้ที่เจ็บป่วยเฉียบพลัน ควรเลื่อนการฉีดออกไปก่อน

Q: เมื่อฉีดแล้วมีความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด

วัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 ที่นำมาใช้ในประเทศไทย ผ่านการขึ้นทะเบียนและได้รับการอนุมัติจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) แห่งประเทศไทยตามมาตรฐาน รวมถึงมีข้อมูลประสิทธิภาพและความปลอดภัยของวัคซีนจากการใช้ในหลายประเทศ อีกทั้งมีการติดตามอาการไม่พึงประสงค์หลังฉีดและรายงานตามระบบที่กำหนดไว้

อย่างไรก็ตาม แม้จะฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 แล้ว แต่ก็ยังต้องยึดหลักการป้องกันตัวเองโดยต้องสวมหน้ากากอนามัย ล้างมือสม่ำเสมอ ลดการสัมผัส เลี่ยงการไปในพื้นที่เสี่ยงและทำกิจกรรมรวมกลุ่มคนเป็นจำนวนมาก เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสที่อาจจะมีสายพันธุ์และยังอยู่ในขั้นเฝ้าระวังของนักวิจัยอย่างใกล้ชิด